

Nr 261.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1945 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av väckt motion om rätt för vissa ämneslärare vid kommunala flickskolan i Karlstad att för placering i löneklass tillgodoräkna föregående tjänstgöring.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *H. Hallén* väckt motion (II: 141) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att de ordinarie ämneslärare vid kommunala flickskolan i Karlstad, som voro anställda vid Karlstads högre elementarläroverk för flickor vid skolans kommunalisering den 1 juli 1943, må för placering i löneklass tillgodoräkna tjänstetid enligt den praxis, som utbildat sig vid tillämpning av stadgandet i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet 660/1938.

De ämneslärare, som i motionen åsyftas, äro 12 lärarinnor, vilka vid kommunaliseringen av Karlstads flickläroverk den 1 juli 1943 överflyttades från det enskilda flickläroverket till den kommunala flickskolan.

Ifrågavarande lärarinnor äro underkastade bestämmelserna i nu gällande avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna (SFS 1943: 509), vilket trädde i kraft den 1 juli 1943, d. v. s. samma dag som kommunaliseringen av flickskolan. I fråga om rätt för ordinarie lärare att för löneklassplacering tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring gälla enligt detta reglemente samma bestämmelser som i civila avlöningsreglementet. I enlighet med den praxis, som utbildat sig beträffande sagda bestämmelser, har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1944 avslagit en av ifrågavarande lärarinnor gjord framställning om rätt att för placering i högre löneklass än begynnelselöneklassen i vederbörande lönegrad tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid ovannämnda enskilda flickskola.

Lärarinnorna hade i nämnda ansökningsärende åberopat, att de, därest kommunaliseringen ägt rum före den 1 juli 1943, skulle ha fått tillgodoräkna sig den tidigare tjänstgöringen. De tillgodoräkningsbestämmelser, som återfunnos i det före den 1 juli 1943 gällande avlöningsreglementet, och den i anslutning härtill utbildade praxis, hade nämligen möjliggjort en sådan tillgodoräkning. Kommunaliseringen av flickskolan hade varit aktuell flera år före 1943, och det syntes lärarinnorna obilligt att de på grund av kommunaliseringens försening skulle gå miste om den tillgodoräkning de kunnat påräkna, därest kommunaliseringen skett före de nya avlöningsbestämmelsernas ikraftträdande.

Vid sitt avslagsbeslut stödde sig Kungl. Maj:t på samstämmiga yttranden av statskontoret och allmänna lönenämnden. I ärendet hade statskontoret, med instämmande av lönenämnden, anfört i huvudsak följande.

Bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna, vilket trädde i kraft den 1 juli 1943, ansluta sig, vad beträffar principerna för lärarnas lönetursrätt, helt till vad som i sådant avseende gäller för befattningshavare, underkastade civila avlöningsreglementet. Den Kungl. Maj:t enligt sistnämnda reglemente (8 § 4 mom.) tillagda befogenheten att beträffande tjänsteman, som övergått från icke-statlig anställning till ordinarie statstjänst, medgiva placering i högre löneklass inom lönegraden än begynnelselöneklassen har förutsatts skola utnyttjas endast för att förebygga en vid dylik övergång eventuellt uppkommande avsevärd minskning av under lång tid åtnjuten avlöning. Såsom skolöverstyrelsen påpekat, medförde emellertid övergången från enskild till kommunal lärartjänst i förevarande fall, att ifrågavarande ämneslärarinnor erhöles högre avlöning än förut. Den omständigheten, att dessa lärarinnor ägt möjlighet att jämlikt tidigare tillämpad praxis räkna sig till godo visst antal tjänsteår i löneturshänseende, därest flickskolan i Karlstad kommunaliserats före den 1 juli 1943, kan enligt statskontorets mening icke tillmätas avgörande betydelse. Framhållas må, att, när tillgodoräkningsrätten för statens befattningshavare slopades i samband med ikraftträdandet den 1 juli 1939 av nu gällande civila avlöningsreglementen, dessa befattningshavare, i den mån de övergått på nämnda reglementen, kommo i samma oförmånliga läge. I detta sammanhang må jämväl erinras därom, att överstyrelsen beträffande vissa med löneregleringen den 1 juli 1939 för läroverksvaktmästare sammanhängande övergångs-anordningar föreslog inlagande av en bestämmelse, att tjänstgöring såsom vaktmästare vid läroanstalten omedelbart före övergången till det nya lönesystemet skulle få tillgodoräknas för löneklassplacering, i den mån tjänstgöringen varit likartad med den, som tillhörde den ordinarie befattningen. Chefen för finansdepartementet framhöll emellertid gentemot detta förslag, att det torde ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva, om så prövades skäligt med hänsyn till befattningshavarens ditillsvarande avlöningsförmåner och långvariga anställning såsom vaktmästare, att vederbörande placerades i högre löneklass inom lönegraden än begynnelselöneklassen. Mot detta uttalande gjordes ej någon erinran av riksdagen. Vid nu angivna förhållanden föreslår statskontoret, att framställningen ej må föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I motionen II: 141 har anförts bland annat följande.

Med Karlstads högre elementarläroverk för flickor var förbunden en tre-årig statsunderstödd realskollinje. Flickorna hade icke tillträde till realskolan vid högre allmänna läroverket. Enda möjligheten för dem att få realskolutbildning i Karlstad var att anlita flickskolans realskollinje. Stadsfullmäktige önskade, att denna linje skulle kommunaliseras samtidigt med flickskolan. Skolans kommunalisering har därigenom blivit fördröjd. Stadsfullmäktiges första hemställan om kommunalisering gjordes redan den 21 december 1938. Skolöverstyrelsen avgav utlåtande den 13 mars 1939 och anförde därvid bl. a., att behovet av en kommunal flickskola i Karlstad syntes till fullo styrkt och att det lämpligen borde tillgodose genom ombildning av den privata flickskolan. Härvid skulle emellertid realskollinjen komma att nedläggas. Denna linje vore den enda skolform på orten, vid vilken flickor kunde avlägga realexamen, och motsvarade ett obestridligt föreliggande behov. Den

av stadsfullmäktige föreslagna utvägen att tillgodose båda behoven genom att med en kommunal flickskola förena en statsunderstödd realskollinje av den art, som vore upprättad vid den enskilda flickskolan, syntes icke för-
enlig med gällande bestämmelser för kommunala flickskolor och ej heller av principiella skäl tillrädlig. Överstyrelsen diskuterade vidare möjligheten att upprätta en kommunal mellanskola för flickor eller att ombilda högre all-
männa läroverket. Slutligen hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte lämna stadsfullmäktiges framställning utan bifall. Den 4 december 1939 förklarade stadsfullmäktige, att fullmäktige för sin del intet hade att erinra mot att med beslut i ärendet finge anstå tills vidare. Därefter inkommo stadsfullmäktige den 5 juni 1942 med förnyad framställning. I denna fram-
hölls, att om den både för staden och staten billigaste anordningen, näm-
ligen en treårig realskollinje kombinerad med flickskolan, icke ansågs för-
enlig med flickskolans ombildning till kommunal flickskola, staden torde bli nödgad nedlägga realskollinjen, varigenom flickorna i Karlstad skulle förmenas avlägga realexamen. Skolöverstyrelsen, som avgav utlåtande den 21 december 1942, kunde tillstyrka framställningen, enär något nytt ej tillkommit. Först sedan stadsfullmäktige den 18 mars 1943 beslutat hem-
ställa om ombildande av den statsunderstödda flickskolan till kommunal flickskola med tillstånd för staden att med densamma kombinera en treårig realskollinje, vilken, därest Kungl. Maj:t ej ville anordna den med stats-
understöd, skulle drivas utan kostnad för statsverket, tillstyrkte överstyrelsen den 8 april 1943 kommunaliseringen.

Det kan icke råda något tvivel om att stadsfullmäktiges i Karlstad önskan att tillgodose flickornas behov av realskolebildning fördröjt flickskolans kom-
munalisering, även om under åren 1939 och 1940 också det statsekonomiska läget verkat fördröjande. Ämneslärarinnorna ha alltså fått vilkännas en avsevärd ekonomisk uppoffring för att flickorna i Karlstad skulle ha möjlig-
het att avlägga realexamen. Det måste för dem framstå såsom en orättvisa, att de icke kommit i åtnjutande av den förmån i löneturshänseende, som de skulle haft jämlikt ovannämnda stadgande i 8 § 2 mom. av S. F. S. 660/1938, om kommunaliseringen skett före den 1 juli 1943.

I motionen framhålles såsom obilligt, att ifrågavarande befattningshavare, till följd av att Karlstads enskilda flickskolas kommunalisering inträffat samma dag som avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna trätt i kraft, kommit i ett ogynnsammare löneläge än motsvarande befattningshavare vid flickskolor, vilkas kommunalisering inträffat något eller några år tidigare. Utskottet ställer sig visserligen icke helt oförstående till de synpunkter, som i motionen framhålles, särskilt med tanke på de i motionen åberopade särskilda omständigheter, som förorsakat uppskovet med kommunaliseringsfrågans slutliga avgörande. Å andra sidan får dock icke förbises att åtskil-
liga befattningshavare vid flera efter den 1 juli 1943 kommunaliserade flick-
skolor torde befinna sig i samma situation som de i motionen åsyftade lärar-
innorna. Ett frångående i nu förevarande fall av de regler, som ansetts böra gälla för tillgodoräkning av föregående tjänstetid, skulle med hänsyn härtill kunna få betydande konsekvenser, vilka för övrigt skulle kunna komma att sträcka sig vida utöver tillämpningsområdet för nu ifrågavarande avlönings-
reglemente. Utskottet får sålunda erinra om att gällande civila avlöningsreg-

Utskottet.

lemente innehåller bestämmelser om tillgodoräkning, vilka helt överensstäm-
ma med dem, varom nu är fråga. Utskottet är därför icke berett att tillstyrka
bifall till förevarande motion.

Utskottet hemställer förty,

att motionen II: 141 icke må till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Stockholm den 21 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Bäck-
lund, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Gustaf Karlsson, Emil
Petersson, Johan Eric Ericson* och *Gustav Emil Andersson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar *Svensson i Grönvik, Persson i Tidaholm, Bergström,
Andersson i Malmö, Mårtensson, Staxäng, Hall, Malmborg i Skövde, Onsjö, Sefve, Hoppe
och Petterson i Degerfors.*